

Oponentský posudek bakalářské práce

Kateřina KULIČKOVÁ, *Dějiny barokních památek v aleji Hory Matky Boží v Králíkách,*

Hradec králové 2017

Práce o rozsahu 92 strany (z toho 40 stran jsou fotografické přílohy), se skládá z *Úvodu* (s. 8-9), dále následují kapitoly *Prameny a literatura* (s. 10-13), *Dějiny poutního místa* (s. 14-21), *Barokní alej-její vznik a proměny* (s. 22-31), *Osudy barokních soch* (32-45) a *Závěr* (s. 46-47). Práci uzavírá Seznam použitých pramenů a literatury (s. 48 - 51). Zbytek práce tvoří fotografické přílohy a jejich seznam, které jsou názorným ilustrativním doplňkem práce (s. 52-92).

V *Úvodu* si autorka vytyčuje poměrně náročný cíl: seznámit se vznikem města, vznikem kláštera, rozvojem poutní tradice a vznikem a problematikou restaurování zdejších barokních plastik a to s využitím české a německé literatury a pramenů.

Žel celé další zpracování je velmi problematické a ze záměrů vytyčených v úvodu je v samotném zpracování uskutečněno jen velmi málo.

Závažné problémy se ukazují již v úvodním pojednání o pramenech a literatuře, neboť autorka dostatečně nerozlišuje historické pojmy pramen a literatura. Při výčtu archivů, kde byly hledány prameny, chybí Státní oblastní archiv Zámorsk (fondy Velkostatek Králíky, Řád servitů Králíky), archiv v Ústí nad Orlicí nazývá nesprávně oblastní a zřejmě ho nenavštívila (fondy: Město Králíky, mezifondová sbírka kronik, ONV Ústí nad Orlicí), v Hradci Králové sice navštívila SOkA, ale s předpokladem, že zdejší fond Králíky se týká studované problematiky, nikoli obce u Nového Bydžova, s fondem Biskupství královéhradecké, který je tímto archivem spravován vůbec nepracovala).

Hlavními zdroji archivních pramenů jsou za této situace pro autorku především archiv Národního Památkového ústavu v Pradubicích a Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě, kde se nacházejí prameny k osudům králických soch v období po roce 1945. V Králíkách navštívila nikoli Městské muzeum zaměřené na historii města, ale vojenské muzeum K-S 14 „U cihelny“, které má ve správě kromě vojenských opevnění i muzeum internace kněží v králickém klášteře, ale rozhodně není vybaveno knihovnou historické literatury. Autorka zde sice našla některé spisy týkající se restaurování králických plastik a snah o jejich navrácení zpět do kláštera, ale tvrzení, že zde našla doklady o založení města Králík je nesmyslné (s. 11. pozn. č. 1, stati, které se složitou problematikou vzniku města zabývají vůbec nepoužila-ale to není třeba považovat za závažnou chybu, neboť vznik města a vznik kláštera spolu nijak nesouvisí).

To co má být prameny získanými v tomto muzeu je sbírka kopií jakýchsi populárních článků uložená v kartonu č. 48/a , především článek či soubor článků *Králíky-město na zelené louce postavené*, na který se v dalším textu často odvolává, aniž by ho v přehledu literatury blíže charakterizovala. ale v žádném případě to není žádný pramen, ale literatura. Totéž se týká několika dalších položek použitých z tohoto muzejního archivu.

Velmi problematické jsou pak údaje v oddílu Literatura. Na s. 12 pojednání o literatuře začíná tvrzením, že v českém jazyce není k barokním památkám dostupná literatura (co Wirth, Poche, Royt a další ?), jedná se jen o listy různých historických dokumentů a různé kopie překladů německých a polských textů, tedy naprosto nesmyslný text. Pokud by za tuto kopii považovala české překlady králických kronik uložené v Městském muzeu, bylo by to v pořádku, ale odkazy na nějaké populární německé a polské texty průvodců a populárních článků rozhodně zdrojem informací pro bakalářskou práci nemohou být, navíc vůbec neuvádí, kde se tyto překlady (Schwarz, Latzel, Jentschke) nalézají a zda je vůbec použila.

Po tomto problematickém úvodu jsou uvedeny některé české práce k dějinám Králík (Musil, Sekotová, Poche, Vlčková a kol. Encyklopedie českých klášterů) ale bez jakékoli specifikace, co je z nich k tématu práce použitelné, v případě díla Emanuela Pocheho autorka zřejmě ani neví, že jde o několikadílnou práci – v citaci neuvádí ani díl, kde je o Králíkách, v případě Sekotové ji připisuje celý sborník referátů ze symposia na Vraclavi 11. 11. 2001 *Vraclav-genius jednoho místa*, když ve skutečnosti zde má jen jeden článek *Barokní pouti-Kniřov, Vraclav, Králíky* (s. 52-61), o Králíkách je jen na s. 57-61-nikde jinde se o Králíkách v této publikaci nemluví. Kromě toho autorka nesprávně uvádí, že tato práce pojednává o expozici králických soch ve Vysokém Mýtě, taková expozice však neexistuje, ta neumisťena v kostele sv. Mikuláše na Vraclavi u Vysokého Mýta. Autorka práci zřejmě vůbec neměla v ruce. Základní německé historické práce o dějinách Králík (alespoň Max Pachel, Franz Veith) autorka ani nezmiňuje (kopie jsou v městském muzeu v Králíkách). Na závěr hodnocení literatury se autorka zmiňuje o dvou vysokoškolských diplomních pracích s králickou tematikou, aniž blíže uvádí co přinášejí k její práci a čím se od ní liší.

Tato zdánlivě zbytečně podrobná analýza kapitoly Prameny a literatura je zařazena proto, že zde uvedené problémy výrazně ovlivňují celý další charakter práce.

V další kapitole *Dějiny poutního místa* autorka velmi stručně popisuje počátky (konec 17. století) a podobu kláštera bez jakékoli návaznosti na počátky dějin města. To však, jak již bylo uvedeno nepovažuji za chybu, neboť vznik kláštera s počátky města nesouvisí. Počátky kláštera jsou dokládány odkazy na různou hlavně populární literaturu, která v předchozí kapitole není vůbec charakterizována. Výklad změn názvu klášterní lokality dokládá odkazem na Městský úřad, Kronika.. (s. 15, pozn. 25, jako kronika a stránka chybí), na s. 16, pozn. 30 je v souvislosti s podrobným popisem svěcení kostela v roce 1700 odkaz na *Králíky město na zelené louce*, aniž víme, jak již uvedeno výše, o jakou

literaturu se jedná. Zcela chybí nějaká bližší informace o řádu servitů, kteří spravovali klášter. Pouze na základě odkazu na práci V. Sekotové je zdůrazněn význam čísla 7 v mariánském kultu i v architektuře kláštera (7 kaplí, 7 krát sedm schodů).

Další dějiny kláštera jsou zcela vynechány - např. závažný fakt, že poutě se staly důležitou ekonomickou složkou života jinak chudého města Králík, neboť se zde začalo vyrábět tzv. poutní zboží - různé upomínky pro poutníky. Proto město vyvinulo úsilí v době Josefa II, který chtěl poutě zrušit a v klášteře zřídit piaristické gymnázium, o zachování těchto poutí, což se nakonec zdařilo.

Autorka hned po popisu založení kláštera přechází k roku 1846 k požáru kláštera od úderu blesku a jeho rychlému obnovení, takže byl slavnostně vysvěcen již v roce 1847. Naprosto nelogicky je uvedeno, že obnova byla uhrazena z prostředků německých obyvatel, kteří se museli vystěhovat do Německa (s.18-to jsou však události ,k nimž došlo až 100 let po požáru). Dále následuje stručná zmínka o příchodu nového řádu do kláštera – redemptoristů v roce 1883, opět bez charakteristiky řádu. A pak již následuje výklad současnosti kláštera zhruba od 70 let 20. století. Do textu je vložena jen stručná zmínka o internaci řeholníků v klášteře v 50. letech bez bližšího vysvětlení. Celý soudový popis kláštera se opírá hlavně o populární jen několikastránkovou turistickou příručku L. Krále Králicko z roku 2000.

3. Kapitola se zabývá vznikem poutní aleje z města ke klášteru a plastikami, které vznikly v souvislosti s jejím budováním. Tuto kapitolu lze považovat za jádro práce těsně související s jejím názvem. Zde jsou popsány hlavní památky- vstupní brána k aleji , kapličky (8), v nichž byly umístěny plastiky. Pak následuje podrobný popis areálu kláštera (něco s opakuje z předchozích kapitol). Součástí této kapitoly je i podrobný popis barokních kapliček vybudovaných v aleji, jejich malířské i plastické výzdoby spojené s utrpením Krista i obecnější informací o jejich restaurování. Celkovou úroveň této kapitoly je možno považovat za úroveň odpovídající bakalářské práci, i když se i zde vyskytují také některé nejasnosti. Údaj, že plastiky a kapličky byly poškozeny v roce 1945 (s.28) je neúplný, jejich devastace začala sice odsunem německého obyvatelstva, ale pokračovala během 50. let v době koncentračního kláštera a péče o ně, jak je správně uvedeno, začíná až od konce 50. let (průzkum Petra Hartmana v roce 1958, nelze však hovořit o památkářském centru v Hradci Králové, to byla po celou dobu existence Vč kraje v Pardubicích) , údaj na s.30, že zásahem řádu servitů byly plastiky ukryty v ambitech kláštera (těžko hovořit o ukrytí v ambitech, lépe asi uložení, ambity byly běžně přístupny) a pak převezeny v roce 1976 do zámku v Žamberku a v roce 1982 na Vraclav . Autorka zde odkazuje na zmíněnou práci V. Sekotové, s. 71, ale tam nic takového o záchraně památek ani o Králikách není. Navíc v této době by těžko státní správa jednala s církevním řádem a vůbec , proč by se zde serviti, kteří již od roku 1883 neměli s klášterem nic společného, angažovali. Celá tato akce byla zřejmě záležitostí památkářů a státní správy, proto zde bylo potřebné přihlídnout ke

stanoviskům státní správy k této věci a seznámit se s fondy ONV Žamberk a Ústí nad Orlicí, VČ KNV – odbory kultury, ale ty autorka ve své práci nevyužívá.

Závěrečná 4. kapitola *Osudy barokních soch* se zabývá uměleckým hodnocením soch, jejichž autor snad pocházel z uměleckého okruhu Matyáše Brauna (odkaz jen na materiály z Muzea K-S 14, odkaz na uměnovědnou literaturu zde vůbec není), dále se kapitola zabývá jednáním o přípravě restaurování a průběhem vlastních restauratorských prací (odkazy na archiv NPÚ Pardubice bez přesnějších citací), na s. 35 se mluví o převozu soch z Králík na Vraclav, když v předchozí kapitole je tvrzení, že sochy byly převáženy ze Žamberka (s. 30). Po spíše všeobecném zhodnocení restauratorských prací je o stručně charakterizována jejich expozice na Vraclavi (je zde vystaveno 24 králických soch, některé jako solitéry, jiné v pěti cyklech navazujících na původní uspořádání v králických kaplích, zbývající sochy jsou uloženy v muzejním depozitáři ve Vysokém Mýtě. odkazy na archiválie jsou citovány velmi neúplně-chybí jejich signatury, způsob uložení. Závěr této kapitoly tvoří charakteristika restauratorských prací u nejvýznačnějších soch (s. 39-44) a informace o otevřené otázce – návrat restaurovaných plastik do Králík v rámci řešení podpory rozvoje cestovního ruchu v regionu. S tím souvisejí nejasnosti v otázce vlastnictví soch, které byly v roce 1987 předány ONV v Ústí nad Orlicí Regionálnímu (tehdy) Okresnímu muzeu ve Vysokém Mýtě. Zřejmě složitá právní otázka vlastnictví soch (jak přešly do majetku ONV Ústí nad Orlicí, zda jsou majetkem města Králík) není autorkou již řešena. To by vyžadovalo rozsáhlé archivní studium a přesahuje již rámec této práce. I tuto problematiku řeší autorka jen odkazy na archiv muzea K-S 14, nikoli na archivy státních institucí .

V Závěru autorka zdůrazňuje, že zdokumentovala (i fotograficky) záchranu cenného souboru barokních veřejnosti málo známých dřevěných plastik. Dále zde odmítá myšlenku na jejich opětném umístění v kaplích u cesty ke klášteru, neboť by mohly být znovu poškozeny. Zdůrazňuje, že je nutno i v budoucnu pokračovat ve studiu a průzkumu málo známých památek Králicka. Problematické je tvrzení na s. 46, že se nepodařilo zjistit, a kdy proběhl převoz soch z Králík na Vraclav, když na s. 30 je jako fakt uváděn převoz soch do Žamberka v roce 1976 a odtud v roce 1982 na Vraclav.

V závěrečném *Seznamu pramenů* jsou mezi prameny z Muzea KS – 16 citovány položky, které rozhodně nejsou prameny, ale spíše literaturou- např. jakýsi soubor Králicky, město na zelené louce postavené –aniž autorka uvedla, o co se vlastně jedná. To se týká i dalších položek z tohoto muzea.

Stejně problematické jsou některé položky v *Seznamu literatury*.

Tak pod jménem Juránek Arnošt je citováno *Nové Králicko* s letopočtem 2000. přitom nejde o nějakou publikaci, ale periodikum, které vycházelo několik let a kde byla publikována i řada historických článků – o nich v textu nejsou žádné zmínky, ale dále bez autora je citován článek *Poutní místo na Hoře Matky Boží* s nepřehlednou citací o který ročník a číslo Nového Králicka se jedná, u hesla Poche chybí údaj, o který díl jeho Uměleckých památek se jedná, je zde poprvé citován s plným názvem

onen sborník ze symposia na Vraclaci, ale nikoli přesně článek V. Sekotové v tomto sborníku. Za klad je třeba považovat i uvedení internetových zdrojů.

Nedílnou součástí práce je soubor 70 fotografií hlavě autorky případně převzaté z restaurátorských zpráv uložených v Regionálním muzeu ve Vysokém Mýtě, který ukazuje většinou sochy před restaurováním a po restauraci a tak názorně doplňuje hlavně v 3. a 4. kapitole prováděný výklad o restauraci soch.

Závěr

Práce sice přináší hlavně v 3. a 4. kapitole některé nové poznatky k problematice záchrany a restaurování barokních plastik z přístupové aleje ke klášteru na Hoře Matky Boží v Králíkách, ale způsob zpracování je v rozporu se zásadami odborné historické práce – nerozlišování mezi pramenem a literaturou, neúplné nebo nesprávné citace svědčící o tom, že autorka příslušný dokument ve skutečnosti neznala, uvádění různých protichůdných tvrzení. Tato velmi slabá formální stránka potopitelně ovlivňuje celkové hodnocení práce.

prof. PhDr. František Musil, CSc

Hradec Králové 31. 5. 2017